

PRESUDA SUDA

13. srpnja 1993.(*)

„Konvencija iz Bruxellesa – Članak 5. točka 1. – Mjesto izvršenja ugovorne obveze – Ugovor o radu – Obavljanje posla u više država”

U predmetu C-125/92,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju od strane Suda Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 299, 1972., str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.), koji je uputio Cour d'Appel (chambre sociale), Chambéry ((Žalbeni sud (socijalno vijeće) u Chambéryju, Francuska)) u postupku koji se vodi pred tim sudom između

Mulox IBC Ltd

i

Hendricka Geelsa,

o tumačenju članka 5. točke 1. Konvencije od 27. rujna 1968. kako je izmijenjena Konvencijom od 9. listopada 1978. o pristupanju Kraljevine Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (SL L 304, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 5.),

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, M. Zuleeg i J. L. Murray (predsjednici vijeća), G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse, M. Diez de Velasco i P. J. G. Kapteyn, suci,

nezavisni odvjetnik: F. G. Jacobs,

tajnik: J.-G. Giraud,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za vladu Savezne Republike Njemačke, C. Böhmer, *Ministerialrat* u Saveznome ministarstvu gospodarstva, u svojstvu agenta,
- za vladu Francuske Republike, E. Belliard, *directeur adjoint*, Uprava za pravne poslove, Ministarstvo vanjskih poslova, u svojstvu agenta, i H. Duchêne, tajnica za vanjske poslove u istoj upravi tog ministarstva, u svojstvu dodatnog agenta,

- za Komisiju Europskih zajednica, P. Van Nuffel, član njezine Pravne službe, i T. Margellos, nacionalni državni službenik upućen u Pravnu službu Komisije, u svojstvu agenata,

uzimajući u obzir izvještaj suca izvjestitelja,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 26. svibnja 1993.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 17. ožujka 1992., koje je Sud zaprimio 17. travnja 1992., Cour d'Appel, Chambéry (Žalbeni sud u Chambéryju) je na temelju Protokola od 3. lipnja 1971. o tumačenju od strane Suda Konvencije od 27. rujna 1968. o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL L 299, 1972., str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.) kako je izmijenjena Konvencijom od 9. listopada 1978. o pristupanju Kraljevine Danske, Irske i Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske (SL L 304, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 5.; u daljnjem tekstu: Konvencija) uputio zahtjev za prethodnu odluku o pitanju koje se tiče tumačenja članka 5. točke 1. Konvencije.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Mulox IBC Ltd, koje je osnovano u skladu s engleskim pravom i čije je sjedište u Londonu (u daljnjem tekstu: Mulox), i jednog od njegovih bivših zaposlenika, Hendricka Geelsa, državljanina Nizozemske s prebivalištem u Aix-les-Bainsu u Francuskoj, nakon otkaza ugovora o radu od strane poslodavca.
- 3 Iz spisa predloženih Sudu proizlazi da je H. Geels, koji je radio za Mulox kao direktor za međunarodni marketing od 1. studenoga 1988., osnovao ured u svojem mjestu prebivališta, Aix-les-Bainsu, i prodavao proizvode društva Mulox prvo u Njemačkoj, Belgiji, Nizozemskoj i skandinavskim zemljama, kamo je često putovao. Od siječnja 1990. radio je u Francuskoj.
- 4 Nakon prestanka ugovora o radu H. Geels tužio je bivšeg poslodavca pred sudom Conseil de prud'hommes, Aix-les-Bains (Radni sud u Aix-les-Bainsu), zahtijevajući nadoknadu zbog otkaza i naknadu štete.
- 5 Presudom od 4. prosinca 1990. taj se sud proglasio nadležnim u skladu s člankom 5. točkom 1. Konvencije te je, primjenom francuskog prava, naredio društvu Mulox da plati H. Geelsu različite iznose u vidu nadoknade.
- 6 Društvo Mulox podnijelo je žalbu pred Cour d'Appel, Chambéry (Žalbeni sud u Chambéryju), ističući da francuski sudovi nisu nadležni za vođenje tog postupka zbog toga što mjesto izvršenja ugovora o radu o kojem je riječ nije bilo ograničeno na

Francusku te zbog toga što društvo Mulox ima poslovni nastan u Ujedinjenoj Kraljevini.

- 7 Zbog dvojbe o tome jesu li francuski sudovi nadležni za vođenje postupka Cour d'Appel, Chambéry (Žalbeni sud u Chambéryju), odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Zahtijeva li primjena pravila o nadležnosti iz članka 5. točke 1. Konvencije iz Bruxellesa od 27. rujna 1968. da se obveza koja je karakteristična za ugovor o radu izvršavala u potpunosti i jedino na državnom području države suda koji vodi postupak ili je za primjenu tog pravila dovoljno da se dio, po mogućnosti glavni, te obveze izvršavao na državnom području te države?”

- 8 Za potpuniji prikaz činjenica u glavnom postupku, tijeka postupka i pisanih očitovanja podnesenih Sudu upućuje se na izvještaj suca izvjestitelja. Ti dijelovi spisa u nastavku se spominju ili razmatraju samo u mjeri u kojoj je to potrebno za obrazloženje odluke Suda.

- 9 Pri odgovaranju na pitanje suda koji je uputio zahtjev prije svega valja imati na umu da se, odstupajući od općeg načela propisanog prvim stavkom članka 2. Konvencije, u skladu s kojim nadležnost imaju sudovi države u kojoj tuženik ima domicil, člankom 5. točkom 1. predviđa sljedeće:

„Osobu s domicilom u državi ugovornici moguće je tužiti u drugoj državi ugovornici:

1. u predmetima koji se odnose na ugovor, pred sudovima nadležnim za mjesto izvršenja dotične obveze.”

- 10 Iz ustaljene sudske prakse proizlazi da Sud, u mjeri u kojoj je to moguće, autonomno tumači izraze upotrijebljene u Konvenciji kako bi osigurao njezinu potpunu učinkovitost u pogledu ciljeva članka 220. Ugovora o EEZ-u, radi čije je provedbe Konvencija donesena.

- 11 Samo takvo autonomno tumačenje može osigurati jedinstvenu primjenu Konvencije, čiji ciljevi uključuju ujednačavanje pravila o nadležnosti sudova država ugovornica, kako bi se u što većoj mjeri izbjeglo umnožavanje temelja nadležnosti u odnosu na jedan te isti pravni odnos i pojačala pravna zaštita dostupna osobama s poslovnim nastanom u Zajednici te kako bi se istodobno omogućilo tužiteljima da jednostavno utvrde pred kojim sudom mogu pokrenuti postupak, a tuženicima da razumno predvide pred kojim bi sudom mogli biti tuženi.

- 12 Sud je, doduše, u pogledu pravila o posebnoj nadležnosti iz članka 5. točke 1. Konvencije već presudio (presuda od 6. listopada 1976., Tessili, C-12/76, Zb., str. 1473.) da se, za ugovore općenito, „mjesto izvršenja ugovornih obveza” u smislu te odredbe ne može shvatiti drukčije nego kao upućivanje na pravo koje se na obveze o kojima je riječ primjenjuje u skladu s kolizijskim pravilima suda pred kojim se vodi postupak.

- 13 Kao obrazloženje tog zaključka Sud je naveo da različite države ugovornice imaju vrlo različite stavove o značenju mjesta izvršenja relevantne obveze na temelju ugovora o kupoprodaji o kakvoj je riječ u tom predmetu.
- 14 Međutim, ta poteškoća ne pojavljuje se u vezi s ugovorima o radu. S obzirom na posebnu prirodu ugovora te vrste Sud je dosljedno zaključivao (presude od 26. svibnja 1982., Ivenel, C-133/81, Zb., str. 1891., t. 20., od 15. siječnja 1987., Shenavai, C-266/85, Zb., str. 239., t. 11., i od 15. veljače 1989., Six Constructions, C-32/88, Zb., str. 341., t. 10.) da je obveza koju valja uzeti u obzir pri primjeni članka 5. točke 1. Konvencije na ugovore o radu uvijek obveza koja karakterizira te ugovore, odnosno obveza zaposlenika da obavi dogovoreni posao.
- 15 Sud je u gore navedenim presudama Ivenel, Shenavai i Six Constructions presudio da takvi ugovori imaju određene posebnosti u odnosu na druge ugovore, a to je da se njima stvara trajna veza koja radnika do određene mjere postavlja unutar organizacijskog okvira poslodavčeva poslovanja te da se oni nalaze na mjestu na kojem se obavljaju poslovne aktivnosti, prema kojem se određuje primjena obveznih pravila i kolektivnih ugovora kojima se štiti zaposlenik.
- 16 Iz toga slijedi da se u slučaju ugovora o radu mjesto izvršenja relevantne obveze, u smislu primjene članka 5. točke 1. Konvencije, ne određuje prema primjenjivom nacionalnom pravu u skladu s kolizijskim pravilima suda koji vodi postupak, nego prema jedinstvenim kriterijima koje Sud određuje na temelju strukture i ciljeva Konvencije.
- 17 U svrhu određivanja konkretnog mjesta izvršenja, prvo valja napomenuti da je u gore navedenim presudama Ivenel i Shenavai Sud zaključio da je pravilo o posebnoj nadležnosti iz članka 5. točke 1. Konvencije opravdano postojanjem posebno bliske povezanosti između spora i suda koji je pozvan o sporu odlučivati, radi procesne ekonomije. U gore navedenim presudama Shenavai i Six Constructions Sud je dodao da su s obzirom na posebnosti ugovora o radu sudovi u mjestu u kojem se obavlja posao najprimjereniji za rješavanje sporova koji mogu proizaći iz jedne ili više obveza na temelju tih ugovora.
- 18 Nadalje, valja naglasiti da je u gore navedenim presudama Ivenel i Six Constructions Sud zauzeo stav da pri tumačenju odredaba Konvencije treba uzeti u obzir potrebu pružanja primjerene zaštite ugovornoj strani koja je slabija sa socijalnog stajališta, a to je u ovom slučaju zaposlenik.
- 19 Primjerena zaštita te vrste najbolje se osigurava ako sporovi koji se odnose na ugovore o radu ulaze u područje nadležnosti sudova u mjestu u kojem zaposlenik izvršava obveze prema poslodavcu. Na tom mjestu zaposleniku je najjeftinije pokrenuti sudski postupak ili se u takvom postupku braniti.
- 20 Iz toga slijedi da u odnosu na ugovore o radu mjesto izvršenja dotične obveze valja tumačiti tako da je u smislu članka 5. točke 1. Konvencije to mjesto na kojem zaposlenik uistinu obavlja posao obuhvaćeno ugovorom s poslodavcem.
- 21 Ako se posao, kao u ovom predmetu, obavlja u više država ugovornica, važno je Konvenciju tumačiti na način da se izbjegne umnožavanje nadležnih sudova, čime se

sprječava opasnost donošenja suprotstavljenih odluka i olakšava priznavanje i provedba sudskih odluka u državama izvan države u kojoj su te odluke donesene (vidi presudu od 11. siječnja 1990., Dumez, C-220/88, Zb., str. I-49., t. 18.).

- 22 U vezi s tim Sud je već presudio da je, u slučajevima kada iz istog ugovora proizlaze različite obveze koje čine temelj tužiteljeve tužbe, za određivanje nadležnosti mjerodavna glavna obveza (gore navedena presuda Shenavai, t. 19.).
- 23 Iz toga slijedi kako se ne može tumačiti da se člankom 5. točkom 1. Konvencije dodjeljuje paralelna nadležnost sudovima iz svake države ugovornice na čijem državnom području zaposlenik obavlja dio posla.
- 24 Ako se posao povjeren zaposleniku obavlja na državnom području više od jedne države ugovornice, važno je utvrditi da je mjesto izvršenja ugovorne obveze, u smislu članka 5. točke 1. Konvencije, mjesto na kojem ili s kojeg zaposlenik pretežno izvršava obveze prema poslodavcu.
- 25 Kako bi se odredilo mjesto izvršenja, za što je nadležan nacionalni sud, potrebno je uzeti u obzir činjenicu da je u ovom predmetu posao koji mu je bio povjeren zaposlenik obavljao iz ureda u državi ugovornici u kojoj je imao prebivalište, odakle je izvršavao poslovne obveze i kamo se vraćao nakon svakog poslovnog putovanja. Osim toga, nacionalni sud može uzeti u obzir činjenicu da je u trenutku nastanka spora pred tim sudom zaposlenik obavljao posao isključivo na državnom području te države članice. U nedostatku drugih odlučujućih čimbenika to mjesto, u smislu članka 5. točke 1. Konvencije, treba smatrati mjestom izvršenja obveze na kojoj se temelji tužba koja se odnosi na ugovor o radu.
- 26 Iz svih navedenih razmatranja slijedi da članak 5. točku 1. Konvencije valja tumačiti na način da je u slučaju ugovora o radu na temelju kojeg zaposlenik obavlja posao u više država ugovornica mjesto izvršenja obveze koja je karakteristična za taj ugovor, u smislu spomenute odredbe, mjesto na kojem ili s kojeg zaposlenik pretežno izvršava obveze prema poslodavcu.

Troškovi

- 27 Troškovi podnošenja očitovanja Sudu koje su imale njemačka i francuska vlada te Komisija Europskih zajednica ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenog,

SUD,

odlučujući o pitanju koje mu je uputio Cour d' Appel, Chambéry (Žalbeni sud u Chambéryju), presudom od 17. ožujka 1992. odlučuje:

Članak 5. točku 1. Konvencije o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da je u slučaju ugovora o radu na temelju kojeg zaposlenik obavlja posao u više država

ugovornica mjesto izvršenja obveze koja je karakteristična za taj ugovor, u smislu spomenute odredbe, mjesto na kojem ili s kojeg zaposlenik pretežno izvršava obveze prema poslodavcu.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 13. srpnja 1993.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski

RADNI PRIJEVOD